

مسائل تأمین امنیت و رشد پایدار در آسیای مرکزی

کنفرانس بین‌المللی «مسائل تأمین امنیت و رشد پایدار در آسیای مرکزی» به ابتکار بنیاد سیاست منطقه‌ای ازبکستان و با حمایت مرکز مطالعات سیاسی این کشور، دفتر هماهنگی سازمان امنیت و همکاری در اروپا در ازبکستان، آژانس همکاری بین‌المللی آمریکا انستیتوی دموکراسی‌های جدید آمریکا در تاریخ ۱۱-۱۰ اردیبهشت ۱۳۸۷ برابر با ۲۹-۳۰ آوریل ۲۰۰۸ در تاشکند، برگزار گردید.

در این کنفرانس بیش از ۴۰ محقق و کارشناس از ۲۰ کشور جهان از جمله ازبکستان، قزاقستان، قرقیزستان، روسیه، افغانستان، پاکستان، هند، چین، ژاپن، ترکیه، ایالات متحده آمریکا، کانادا، انگلستان، آلمان، اسپانیا، اسرائیل و چند سازمان بین‌المللی از جمله ناتو، سازمان امنیت و همکاری در اروپا، سازمان همکاری شانگهای، سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی حضور داشتند.

کنفرانس در چهار جلسه عمومی تحت عناوین ذیل برگزار شد:

- ۱- ارزیابی تهدیدها و چالش‌ها در برابر امنیت و رشد پایدار در آسیای مرکزی
 - ۲- شرایط و دورنمای تثبیت اوضاع افغانستان: صلح و ثبات افغانستان عامل اصلی امنیت منطقه آسیای مرکزی
 - ۳- همکاری بین‌المللی برای حمایت از رشد پایدار و امنیت در منطقه آسیای مرکزی
 - ۴- نقش سازمان‌های بین‌المللی نظامی سیاسی، مالی و انسانی در امنیت و رشد پایدار در منطقه آسیای مرکزی.
- اهم مطالب و سخنرانی‌های ارائه شده در این کنفرانس عبارت بود از :

جلسه اول: ارزیابی تهدیدها و چالش‌ها در برابر امنیت و رشد پایدار آسیای مرکزی
آقای «سیرگی لوزیانین» رئیس بنیاد تحقیقات شرق شناسی روسیه در سخنرانی خود تحت‌عنوان «ساختار امنیت و تهدیدها در منطقه» بر ضرورت همکاری بین سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان همکاری شانگهای، سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی و سازمان ناتو همکاری بین کشورهای منطقه و همسایه افغانستان برای تأمین امنیت در این کشور

تأکید کرد. وی ضمن مثبت ارزیابی کردن ابتکار رئیس جمهور ازبکستان در مورد احیاء گروه «۲ + ۶» با ترکیب گروه «۳ + ۶» با جذب ناتو، این طرح را عامل جذب ترکمنستان به جریان حل مسئله افغانستان و تقویت همکاری روسیه و ناتو برای برقراری صلح و ثبات در افغانستان و همچنین در اجرای طرح‌های سازمان همکاری شانگهای در مورد افغانستان دانست. وی همچنین با تأکید بر اهمیت این همکاری نسبت به شکست حمید کرزای و ناتو در افغانستان هشدار داد و آن را موجب خطری بزرگ برای کشورهای آسیای مرکزی خواند.

آقای «جمشید ایاخان» رئیس مؤسسه مطالعات منطقه‌ای پاکستان در سخنرانی خود با عنوان «مسئله افغانستان: تهدید در برابر صلح منطقه‌ای» افراط‌گرایی مذهبی و تروریسم ناشی از القاعده و طالبان که به نظر وی با جذب اتباع کشورهای آسیای مرکزی و مشترک‌المنافع مانند ازبکان، تاجیکان، چینی‌ها و غیره ویژگی بین‌المللی یافته است را در کنار مواد مخدر بعنوان منبع اساسی تأمین مالی افراط‌گرایی و تروریسم، جنگ‌سالاران محلی خودسر بعنوان مانع تقویت حکومت مرکزی در افغانستان و ضعف ارتش ملی افغانستان با ترکیب ۷ هزار نیروی نظامی آموزش ندیده، را مهمترین تهدیدها و چالش‌های امنیت افغانستان و کشورهای آسیای مرکزی خواند.

آقای «چن جی جون» معاون مؤسسه مطالعات روسیه فرهنگستان روابط بین‌الملل چین در سخنرانی خود تحت عنوان «ویژگی افراط‌گرایی و تروریسم در آسیای مرکزی» با بیان این که تروریسم به تروریسم دینی و تروریسم غیردینی و مرتبط با سیاست تقسیم می‌شود اما هدف هر دو مشابه می‌باشد عضویت نمایندگان اقوام و ملل و کشورهای مختلف جهان در گروه‌های تروریستی مورد حمایت مالی القاعده و سایر سازمان‌های افراط‌گرایی خاورمیانه را عامل بین‌المللی شدن تروریست دانست و همچنین عدم شفافیت مرزهای میان کشورهای آسیای مرکزی را موجب تسهیل تردد و جابجایی افراط‌گرایان دینی و تروریست‌ها معرفی و تصریح کرد که ارتباطاتی میان تروریست‌های مستقر در مرز افغانستان و پاکستان با تروریست‌های منطقه شنجان چین وجود دارد.

آقای «بولات سلطان‌اف» رئیس مؤسسه تحقیقات استراتژیک ریاست جمهوری قزاقستان در سخنرانی خود تحت عنوان «قزاقستان و سیاست‌های قدرت‌های بزرگ در آسیای مرکزی» بحران سازمان ملل متحد، بازگشت روسیه به ردیف بازیگران اصلی جهان، تبدیل چین به قدرت اقتصادی جهان، طرح آمریکایی «آسیای مرکزی بزرگ»، تداوم مناقشات مسلحانه در

عراق و افغانستان، بی‌ثباتی سیاسی در پاکستان، رشد جنبش جدائی‌طلبی بعد از حادثه استقلال کوزوو، رشد روزافزون افراط‌گرایی، تروریسم، تولید و قاچاق مواد مخدر، تشدید رقابت قدرت‌های جهان برای به دست آوردن منابع انرژی، افزایش جمعیت، افزایش مهاجرت غیر قانونی و مواردی از این قبیل را عوامل مهم موثر بر امنیت و ثبات آسیای مرکزی خواند. وی در عین حال تأکید کرد که اصطلاح «افراط‌گرایی اسلامی» را قبول نداشته و باید بجای آن «افراط‌گرایی مذهبی» استفاده شود.

وی با بیان هدف اصلی سیاست خارجی قزاقستان مبنی بر تأمین سیستم امنیت آسیای مرکزی برای جلوگیری از تهدیدها و چالش‌های ناشی از کشورهای همسایه، اولویت‌های سیاست خارجی کشورش را همکاری در چارچوب سازمان قرارداد دسته‌جمعی، سازمان همکاری شانگهای و سازمان مشاوره برای اعتماد در آسیا، تحکیم مناسبات با همسایگان از جمله روسیه، چین و کشورهای آسیای مرکزی و گسترش همکاری با کشورهای عضو ناتو، اتحادیه اروپا و همکاری با کشورهای اسلامی معرفی کرد.

«بولات سلطان‌اف» با اشاره به این تهدیدها و چالش‌ها وضع سخت اقتصادی و اجتماعی در کشورهای آسیای مرکزی را نیز از جمله علل استمرار این تهدیدها دانست و همگرایی منطقه‌ای از جمله ایجاد اتحادیه اقتصادی کشورهای آسیای مرکزی را یکی از راه‌حل‌های مشکلات اقتصادی و اجتماعی خواند. وی در خاتمه تلاش کشورهای اروپایی برای ترانزیت و انتقال انرژی آسیای مرکزی با دور زدن روسیه و این کشور را تلاشی غیر معقولانه دانست و مخالفت کشورش را با انتقال انرژی از طریق بستر دریای خزر اعلام و پیشنهاد کرد کشورهای اروپایی از طریق توافق با روسیه میزان انتقال انرژی به اروپا را افزایش دهند.

خانم «مارتا بریل آلکوت» کارشناس ارشد بنیاد کارنگی برای صلح بین‌المللی از آمریکا در سخنرانی خود تحت عنوان «تشخیص نمونه‌های جدید تهدیدها در برابر امنیت» با ابزار نگرانی از افزایش روز افزون تهدیدها و چالش‌های امنیت منطقه‌ای، یافته‌ها و توصیه‌های زیر را مطرح ساخت:

- ۱- عملیات نظامی ناتو در افغانستان چندان ثمربخش نمی‌باشد؛
- ۲- تا زمانیکه در کشورهای آسیای مرکزی جریان شکل‌گیری هویت ملی ادامه دارد و در این میان احیای اسلامی صورت می‌گیرد ضمانت حفظ نظام سکولار در این کشورها وجود ندارد؛

۳- تروریسم در کلیه کشورهای جدید و قدیم وجود دارد اما این معضل در کشورهای با مشکلات اقتصادی واجتماعی، شدت بیشتری دارد و آسیای مرکزی ازجمله آن کشورها می‌باشند؛

۴- همکاری پنج کشور آسیای مرکزی می‌تواند نقش مهمی در حل مشکلات منطقه داشته باشد، در حالیکه امروز همگرایی عمیق کشورهای منطقه امکان‌پذیر نیست.

۵- جهت جلوگیری از نابودی نظام و ارزش‌های سکولار باید سیستم آموزش سکولار را تقویت کرد؛

۶- اهمیت حمایت از حقوق اقلیتها اعم از اقلیتهای قومی، مذهبی و فرهنگی.

۷- هنوز مفهوم مشترک و واحدی در مورد اصطلاحات «تروریسم»، «افراط‌گرایی» و «رادیکالیسم» وجود ندارد و باید در تعریف این مفاهیم از استانداردهای دوگانه اجتناب کرد؛

۸- به دلیل اوضاع فعلی افغانستان و تا اندازه‌ای پاکستان و تاجیکستان به نظر می‌رسد تعادل موجود بین نیروها در منطقه آسیای مرکزی دائمی نبوده و متزلزل می‌باشد.

آقای «نجیب الرحمان مانالای» کارشناس ارشد مرکز مطالعات مناقشات و صلح افغانستان در سخنرانی خود تحت عنوان «وضع کنونی افغانستان: تجزیه و تحلیل، پیش‌بینی دورنمای روند کنونی و تأثیر آن بر آسیای مرکزی» به عوامل نا امنی به شرح ذیل اشاره نمود:

۱- تروریسم و افراط‌گرایی از طالبان و القاعده آغاز و امروزه از مرز افغانستان گذشته و به کشورهای آسیای مرکزی گسترش یافته است،

۲- تروریسم ناشی از خط دیورند یعنی عامل پشتونی تروریسم و افراط‌گرایی

۳- فساد اداری و فقر از تهدیدها و چالش‌های عمده در برابر امنیت افغانستان و منطقه می‌باشد.

آقای «سلیمان شنسای» رئیس مرکز آسیایی مطالعات استراتژیک ترکیه در مقاله‌ای تحت عنوان «امنیت به خاطر همکاری سیاسی» که به علت عدم حضور وی، توسط یک کارشناس ترکیه‌ای ارائه شد مدعی گردید ترکیه یکی از پنج بازیگر اصلی در منطقه آسیای مرکزی بوده و اتحادیه اروپا در برقراری روابط با کشورهای منطقه به ترکیه تکیه می‌کند.

آقای محمد همایون تندر معاون شورای امنیت افغانستان با بیان این که بازسازی افغانستان شروع شده و واحدهای اجتماعی و زیربنایی از جمله مدارس در دست ساخت

می‌باشد، وجود هزاران مدرسه مذهبی فعال در منطقه که سالانه ده‌ها هزار نفر تروریست را پرورش می‌دهد، مورد انتقاد قرار داده و افغانستان را قربانی تروریسم ناشی از برادران پاکستانی نامید. وی بر این نظر بود که تروریسم و افراط‌گرایی تنها خاص افغانستان یا آسیای مرکزی نیست بلکه در سراسر جهان وجود دارد و آن را یک مسئله بین‌المللی خواند. همچنین معضل مواد مخدر را مانند تروریسم نیز نه مسئله ملی بلکه مسئله بین‌المللی معرفی و برای مبارزه جدی با آن مقابله با تولید، قاچاق، فروش، مصرف و تقاضای برای مواد مخدر را ضروری دانست.

آقای علیشیر شیخ‌اف رئیس اتاق بازرگانی و صنایع جمهوری ازبکستان در حمایت از اظهارات کارشناس افغانی با انتقاد از اینکه مصرف مواد مخدر به تدریج قانونی می‌شود گفت: تا زمانیکه اروپا و آمریکا به عنوان مصرف‌کنندگان اصلی مواد مخدر اقدامات قاطعانه‌ای را برای مبارزه با مواد مخدر نکنند این تلاش‌ها به نتیجه نخواهد رسید.

جلسه دوم: شرایط و دورنمای تثبیت اوضاع افغانستان: صلح و ثبات افغانستان عامل اصلی امنیت منطقه آسیای مرکزی

آقای عبدالحکیم جوزجانی استاد دانشگاه اسلامی تاشکند (از مهاجرین افغانی می‌باشد) در سخنرانی تحت عنوان «نقش و اهمیت استراتژیک تحکیم حکومت و ضرورت توجه به ارزش‌های ملی، فرهنگی و دینی جهت برقراری ثبات در افغانستان» با مروری بر تاریخ افغانستان و رنج مردم ستمدیده این کشور در دهه‌های اخیر و رویدادهای پس از ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱ حمله نیروهای بین‌المللی با کمک دولت ازبکستان به حکومت طالبان را عامل خاتمه آن دولت دانست، در عین حال با اظهار اینکه افراط‌گرایان با استفاده از فقر و مشکلات اقتصادی، مردم را به خود جذب کردند، نسبت به جذب مردم مناطق شمالی به افراط‌گرایان در صورت استمرار وضع موجود ابراز نگرانی نمود.

افزایش اعتماد مردم به نیروهای ناتو، در نظر گرفتن سنن ملی و ارزش‌های دینی، حضور و مشارکت تمامی اقوام ساکن در افغانستان در اداره کشور، تحکیم اداره محلی توسط شوراهای محلی را از راه‌های مهم و ضروری خروج از این وضع خواند و بر ضرورت تعیین خط مشی سیاست خارجی دولت افغانستان بر اساس اصول هماهنگ شده با پاکستان و ایران و انجام مذاکرات با مقامات جدید پاکستان در مورد مشکلات مرزی بین افغانستان و پاکستان

تأکید کرد. وی همچنین پیشنهاد اسلام کریم‌اف رئیس جمهوری ازبکستان در مورد تبدیل گروه «۲ + ۶» به گروه «۳ + ۶» را مفید و بر ضرورت جذب شخصیت‌های سرشناس کشور مانند عبدالرشید دوستوم به دولت تأکید کرد.

خانم جیوتسنا بخشی عضو شورای روابط فرهنگی هند در سخنرانی خود تحت عنوان «امنیت و ثبات از طریق رشد اقتصادی و اجتماعی: کمک هند به بازسازی افغانستان و دورنماهای همکاری هند و ازبکستان» افغانستان را از قدیم‌الایام منطقه‌ی ترانزیتی و بخشی از جاده‌ی بزرگ ابریشم پل ارتباطی هند با کشورهای آسیای مرکزی خواند. وی در مورد کمک هند به افغانستان که برای ازبکستان نیز اهمیت دارد گفت: دولت هند که سومین شریک تجاری افغانستان می‌باشد تا کنون ۸۰۰ میلیون دلار در این کشور جهت اجرای پروژه‌های برق‌رسانی، احداث تأسیسات آب، جاده‌سازی از جمله جاده‌ی زرنج - دلارام و ترمز - چابهار، ساخت و راه‌اندازی واحدهای اجتماعی از جمله بیمارستان کودکان ایندیپرا گاندی در کابل (تنها بیمارستان کودکان شهر) و مخایرات سرمایه‌گذاری کرده است. همچنین از طریق آموزش متخصصین افغانستان در دانشگاه‌ها و مراکز علمی هند از جمله آموزش رایگان ۳۰۰ نفر دانشجوی افغانی در سال به بنیه عملی آن کشور کمک می‌کند و در زمینه سیاسی نیز با کمک هند از ماه آوریل سال ۲۰۰۷ نیز افغانستان به عضویت سازمان همکاری منطقه‌ای آسیای جنوبی در آمده است.

آقای فرانسیس تیپور میگو مشاور مستقل بین‌المللی از ایالات متحده آمریکا در مقاله خود تحت عنوان «معضل قاچاق انسان و راه‌های مبارزه با آن» با بیان اینکه سالانه طبق آمار رسمی حدود ۸۰۰ هزار نفر و طبق آمار غیر رسمی حدود ۳ - ۲ میلیون نفر در جهان قاچاق می‌شوند گفت علی‌رغم آنکه کشورهای قزاقستان، قرقیزستان و ازبکستان قوانین مبارزه با قاچاق انسان را در سالهای ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ تصویب کردند و اقداماتی نیز انجام می‌دهند این اقدامات کافی نمی‌باشد. زیرا هنوز در این کشورها قاچاقچیان انسان زندانی نمی‌شوند. وی همچنین با ضروری خواندن مبارزه با فساد اداری بعنوان یکی از عوامل کمک‌کننده به قاچاق انسان، بر ضرورت آموزش مردم برای افزایش سطح دانش حقوقی آنان تأکید کرد و پیشنهاد نمود:

۱- قاچاق انسان به عنوان عامل تهدید امنیت شناخته شود،

۲- مجازات عاملین قاچاق انسان تشدید شود،

۳- قاچاق انسان همانند قاچاق مواد مخدر و بعنوان یکی از منابع مالی تروریسم شناخته شود.

آقای «دانیار قربان‌اف» معاون رئیس مؤسسه تحقیقات استراتژیک و منطقه ای ریاست جمهوری ازبکستان در سخنان خود هدف از پیشنهاد رئیس جمهوری ازبکستان در مورد افغانستان در اجلاس ناتو در بخارست را:

۱- رشد اقتصادی افغانستان،

۲- لزوم توجه به سنن ملی و دینی و قومی،

۳- اصلاح گام به گام ساختار دولتی،

۴- حل مشکلات مرزی با پاکستان،

۵- احیای فعالیت گروه «۲ + ۶» و تبدیل آن به گروه «۳ + ۶» برشمرد و در خصوص اهداف و وظایف گروه «۳ + ۶» گفت: این گروه ضمن کمک به اجرای قطعنامه‌های سازمان ملل متحد در مورد افغانستان توصیه‌هایی را در مورد رشد اقتصادی و اجتماعی افغانستان تهیه و ارائه خواهد کرد. وی در عین حال تأکید کرد که کشورهای همسایه افغانستان که مشکلات این کشور را بهتر از دیگران درک می‌کنند می‌توانند در این امر نقش اساسی ایفا کنند.

آقای «روجر نیل ماک درموت» محقق ارشد افتخاری اداره سیاست و روابط بین‌الملل دانشگاه کنت انگلستان با مروری بر همکاری کشورهای آسیای مرکزی با ناتو، روابط نظامی قزاقستان با ناتو را متریقی تر از همکاری سایر کشورهای آسیای مرکزی مانند ازبکستان، تاجیکستان و قرقیزستان خوانده عامل این امر را عدم امکان و دسترسی کافی این کشورها برای شرکت در مانورهای نظامی ناتو با قزاقستان دانست و در این رابطه تصریح کرد که روابط کشورها با روسیه نباید مانع روابط آنها با غرب شود و کشورهای آسیای مرکزی باید روابط خود را با غرب و ناتو در سایه اجلاس شورای روسیه - ناتو بازسازی کنند. وی همچنین از عدم ارتباط و همکاری بین نظامیان روسی و غربی حاضر در منطقه از جمله بین پایگاههای نظامی آمریکا و روسیه در بیشکک انتقاد کرد.

آقای «ماکسیم پشکوف» رئیس اداره سوم کشورهای مشترک المنافع وزارت امور خارجه روسیه با اعتراض به سخنان آقای «روجر نیل ماک درموت» کارشناس انگلیسی مبنی بر ضرورت تجدید نظر روابط کشورهای آسیای مرکزی با روسیه اظهار داشت که کشورهای آسیای مرکزی خود می‌دانند با چه کشوری و چطور رابطه داشته باشند. وی همچنین نبود

ارتباط و همکاری بین نظامیان روسیه و غرب موجود در منطقه تکذیب کرد و گفت نظامیان روسیه مستقر در تاجیکستان در سال ۱۹۹۴ در اوج جنگ داخلی در تاجیکستان به سفیر آمریکا در دوشنبه کمک کرده بودند.

آقای «مارک آندره بویون» معاون رئیس شبکه تحقیقات عملیات مسالمت‌آمیز مرکز مطالعات بین‌المللی وابسته به دانشگاه مونترال کانادا در سخنرانی خود تحت عنوان «کانادا و افغانستان: تغییر دورنماهای کانادا و مکانیسم‌های دخالت بین‌المللی در مناطق بحرانی» ضمن تشریح ابعاد حضور ۲۵۰۰ نظامی کانادا در افغانستان اهداف سیاسی آن کشور را افزایش اعتبار بین‌المللی کانادا عنوان نمود.

آقای «توفای تونجر» افسر ناتو در امور آسیای مرکزی ادعای فقدان همکاری بین روسیه و ناتو را غیر واقعی خوانده و قرارداد اخیر در مورد ترانزیت محموله‌های غیر نظامی ناتو از طریق روسیه به افغانستان را گواه دیگری بر این دانست. همچنین وی همکاری‌های ناتو با کشورهای آسیای مرکزی در چارچوب پروژه مبارزه با مواد مخدر و فعالیت دفتر منطقه‌ای ناتو در شهر آلماتای قزاقستان را از جمله موارد همکاری ناتو و کشورهای منطقه عنوان کرد.

آقای آناتولی چونتولوف مشاور اداره همکاری سیاسی دبیرخانه سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی با اظهار اینکه ناتو خود متشکل از ۲۶ کشور عضو می‌باشد و تصمیم‌گیری در آن براساس رأی همه کشورهای عضو صورت می‌گیرد، نحوه عضویت ناتو در گروه ۳ + ۶ را مورد سؤال قرار داد.

خانم «شیرین آکینر» کارمند علمی مؤسسه روابط بین‌المللی پادشاهی بریتانیا و پروفیسور مدرسه مطالعات شرقی و آفریقایی دانشگاه لندن در مقاله خود با عنوان «دورنماهای احیای گروه ۲ + ۶» و تبدیل آن به گروه «۳ + ۶» ضمن حمایت از ایده تشکیل گروه ۳ + ۶ تدوین مکانیسم فعالیت گروه، چگونگی مشارکت ناتو در آن و تعیین محل استقرار دبیرخانه آن را لازم شمرد. وی همچنین در واکنش به اظهارات خانم کارشناس هندی گفت: با توجه به اینکه در افغانستان دیگر زیرساختی باقی نمانده است باید بجای اصطلاح «بازسازی» از اصطلاح «ساختن» استفاده کرد و همه چیز را باید از صفر شروع نمود. وی در مورد مسیر ترانزیتی افغانستان گفت: افغانستان هیچگاه مسیر ترانزیتی یا جزء جاده بزرگ ابریشم نبوده و نمی‌توان آن را به یک کشور ترانزیتی تبدیل کرد. وی در ادامه اظهارات خود برخی کشورها (اشاره به پروژه‌های اقتصادی هند در افغانستان) را متهم کرد که به بهانه کمک به افغانستان طرح‌های

خود را پیش می‌برند. این کارشناس انگلیسی در مورد مبارزه با مواد مخدر در افغانستان مقابله همزمان با پدیده تولید و تقاضای مواد مخدر را خاطر نشان ساخت.

آقای «آلکس داوولینگ» هماهنگ کننده دفتر مرکز نظارت دموکراتیک بر نیروهای مسلح ژنو در بروکسل در سخنرانی خود تحت عنوان «اصلاحات در بخش امنیت افغانستان» وضع کنونی نیروهای مسلح دولت افغانستان را نامطلوب و اصلاحات جاری در آن را غیر مفید خوانده جذب جنگ سالاران و جنگجویان سابق به ارتش ملی، ناتوانایی دولت در تأمین امنیت کشور به ویژه در مناطق جنوبی کشور، سطح بالای فساد اداری در پلیس افغانستان، کمبود زندان و عدم وجود زیربنای لازم، مشکل اقتصادی و عدم همکاری بین‌المللی در زمینه اصلاح سیستم نیروهای امنیتی افغانستان و ناسازگاری بخشی از برنامه‌های تدوین شده در این زمینه را از مشکلات اصلی سیستم امنیتی افغانستان خواند و رفع این مشکلات، نظارت دقیق بر مصرف کمکهای مالی این بخش و جذب بخش غیرنظامی جهت مبارزه با مواد مخدر را لازم شمرد.

آقای «کریستوفر رولند لنگتون» کارشناس ارشد امور دیپلماسی مؤسسه تحقیقات استراتژیک بین‌المللی انگلستان در مقاله خود با عنوان «ضرورت انسجام بیشتر آسیای مرکزی در مورد مسئله افغانستان» علاوه بر مسئله افغانستان به سایر تهدیدها و چالش‌های فراروی آسیای مرکزی از جمله موضوع اکولوژیک، آب، مسائل زیربنایی و اجتماعی پرداخت. تبدیل افغانستان به کشورهای مصرف کننده آب رودخانه آمودریا و سهم خواهی از آب آن، احداث سدها و مخازن بر روی رودخانه‌های فرامرزی منطقه بدون هماهنگی یکدیگر، افزایش جمعیت و نبود زیربنای لازم در شهرهای منطقه برای پذیرش توده‌های مهاجرین روستایی به شهرها را از جمله تهدیدهای امنیت کشورهای منطقه آسیای مرکزی دانست که باید درباره آنها اندیشید.

جلسه سوم: همکاری بین دولتی برای حمایت از رشد پایدار و امنیت در منطقه آسیای مرکزی

آقای «یوری موروزاف» کارشناس مرکز مطالعات سازمان همکاری شانگهای و مسائل منطقه‌ای امنیت انستیتوی خاور دور فرهنگستان علوم روسیه در مقاله خود تحت عنوان «دورنمای همکاری روسیه و سازمان‌ها و اتحادیه‌های منطقه‌ای برای تأمین ثبات و امنیت آسیای مرکزی» ضمن برشمردن سازمان‌های بین‌المللی فعال در منطقه از جمله و اهداف

مشترک آنها در مورد افغانستان جهت مبارزه با تروریسم بین‌المللی، افراط‌گرائی مذهبی، جدائی‌طلبی و مواد مخدر اذعان کرد که علی‌رغم این امر از سوی کشورها همچنان همکاری‌های دو جانبه بر همکاری در چهارچوب سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای ترجیح داده می‌شود نسبت به عملکرد غربیها مبنی بر رفع مشکلات منطقه در چارچوب روابط دو جانبه ابزار تأسف کرد. وی در عین حال از پیشنهادات خانم «مارتا بریل آلکوت» کارشناس بنیاد کارنگی آمریکا مبنی بر لزوم تقویت آموزش سکولار در کشورهای آسیای مرکزی برای حفظ نظام سکولار در کشورهای منطقه حمایت کرد.

آقای «آلبرتو پرگو» کارشناس اسپانیایی و استاد مدرسه مطالعات شرق و افریقایی بخش خاورمیانه و خاور دور دانشگاه لندن در مقاله خود تحت عنوان «پاکستان و آسیای مرکزی: یک مجموعه امنیتی گسترش یافته؟» با بیان این که افغانستان در گذشته حائل بین آسیای مرکزی و آسیای جنوبی بوده اما امروزه خود به منبع خطر منطقه تبدیل شده است و با ذکر مناقشات امنیتی منطقه از جمله سیاستهای پاکستان در افغانستان و مناقشه بین هند و پاکستان، طرح «ساختار امنیت منطقه‌ای» یعنی سیستم واحد امنیت آسیای مرکزی افغانستان و پاکستان را پیشنهاد کرد.

آقای «آلکساندر ترینکر» رئیس مؤسسه مطالعاتی کشورهای اروپای شرقی و مشترک‌المنافع اسرائیل در سخنرانی خود تحت عنوان «همکاری منطقه‌ای و امنیت در آسیای مرکزی» با بیان این که کشورهای آسیای مرکزی بعد از فروپاشی اتحاد شوروی به تولید کنندگان بزرگ انرژی تبدیل شدند و علی‌رغم اختلافات جدی مرزی میان آنها تاکنون برخوردی صورت نگرفته است ظرفیت همکاری این کشورها را زیاد دانست و همچنین با هشدار نسبت به خطر افراط‌گرایی مذهبی درخواست کرد کشورها نسبت به این مسائل بی‌تفاوت نباشند تا مورد الحزایر و فلسطین مبنی بر به قدرت رسیدن افراط‌گرایان مذهبی در آسیای مرکزی تکرار نشود، وی با اشاره به رقابت و سیاستهای ابر قدرتها و سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای در آسیای مرکزی برای کنترل بر منابع انرژی این منطقه آنها را در مبارزه با تروریسم و مواد مخدر متفق دانست.

وی با ارزیابی مثبت از پیشنهادات کریم‌اف در مورد افغانستان در اجلاس ناتو در بوخارست از جمله بند ناظر به لزوم توجه به سنن ملی و دینی مردم افغانستان گفت: متأسفانه در مواردی مثل عراق در برقراری دموکراسی عجله شده و بدون در نظر گرفتن

ویژگی‌ها و هویت مردم عراق اقدام شده است. وی در پایان بر ضرورت حفاظت مشترک از مرزهای آسیای مرکزی برای جلوگیری از نفوذ تروریسم، افراط‌گرایی و قاچاق مواد مخدر و همکاری کشورهای بزرگ و سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای در آسیای مرکزی بر همکاری کشورهای آسیای مرکزی با اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا تأکید کرد.

آقای «استیوارت داگلاس گولدمان» متخصص امور روسیه و کشورهای اورآسیای مرکز تحقیقاتی کنگره آمریکا در سخنرانی خود تحت عنوان «رقابت و همکاری روسیه و چین در آسیای مرکزی»، با بیان نارضایتی کشورهای آسیای مرکزی از سیطره روسیه بر صادرات گاز آسیای مرکزی و خرید گاز منطقه با قیمت خیلی ارزان اعلام نمود که این وضعیت باعث شده تا کشورهای آسیای مرکزی به سوی چین به عنوان مسیر آلترناتو جهت صادرات انرژی خود روی آورند، و این درحالی است که روسیه کنترل مسیر صادرات گاز در اختیار دارد ولی چین خود مصرف کننده گاز و بر همین مبنا طرح خط انتقال گاز آسیای مرکزی - چین با ظرفیت انتقال تا ۳۰ میلیارد متر مکعب برای انتقال گاز ترکمنستان و قزاقستان به چین مورد توجه قرار گرفته است. به نظر وی چین همچنین از سازمان همکاری شانگهای نیز برای همکاری با منطقه بهره می برد چنانکه در چارچوب این سازمان به کشورهای منطقه عضو سازمان خط اعتباری یک میلیارد دلاری تخصیص داده است.

آقای «گریگوری گلیسون» پروفیسور مطالعات امنیتی مرکز اروپایی جرج مارشال از آمریکا در سخنرانی خود تحت عنوان «همسایگان هسته‌ای: رئالیسم نو و منطقه عاری از سلاح هسته‌ای در آسیای مرکزی» ضمن حمایت از ابتکارات کریماف رئیس جمهور ازبکستان در سطح سازمان ملل متحد مبنی بر ایجاد منطقه عاری از سلاح هسته‌ای در آسیای مرکزی و همچنین دعوت وی از جامعه بین‌المللی برای حل و فصل موضوع افغانستان در سخنرانی سال ۱۹۹۳ در مجمع عمومی سازمان ملل متحد و پیشنهادات اخیر خود در اجلاس سران ناتو در بوخارست در سال ۲۰۰۸ در مورد ضرورت بهبود وضعیت افغانستان، بررسی عمیق‌تر پیشنهاد تشکیل گروه ۳ + ۶ را به علت زیاد بودن تعداد کشورهای عضو ناتو که توسط خانم شیرین آکینر نیز مطرح شده بود را مورد تأیید قرار داد. نامبرده ضمن مثبت ارزیابی کردن سهم قزاقستان در عدم گسترش سلاح هسته‌ای و ایجاد منطقه عاری از سلاح هسته‌ای در آسیای مرکزی، سوآلی را مطرح کرد که چرا در میان

کشورهای آسیای مرکزی تنها قزاقستان از تلاشهای ایران در چارچوب برنامه هسته‌ای انتقاد کرده و بقیه کشورهای آسیای مرکزی در برابر این موضوع سکوت می‌کنند؟

وی برای توجیه نگرانی‌های آمریکا از فعالیت‌های هسته‌ای ایران جهت دستیابی به تکنولوژی غنی‌سازی اورانیم و تحریک سایر کشورهای آسیای مرکزی برای محکوم کردن ایران به تاریخچه اقدامات سازمان ملل متحد و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی علیه ایران از جمله صدور ۳ قطعنامه توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد در مورد ایران در سالهای ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ اشاره کرد. وی با استناد به اظهارات رئیس‌جمهور اسلامی ایران در مورد افزایش تعداد سانتریفیوژها علی‌رغم قطعنامه‌های سازمان ملل نسبت به صلح آمیز بودن و اهداف اقتصادی برنامه هسته‌ای ایران ابراز تردید نمود و اظهارات آقای سرگی لاوراف وزیر امور خارجه روسیه مبنی بر اینکه «ما معتقدیم که غنی‌سازی اورانیوم در ایران توجیه اقتصادی ندارد و ما سعی می‌کنیم ایران را متقاعد سازیم»^۱ را دلیلی بر این مدعای خود دانست.

آقای «عظمت حیات‌خان» رئیس مرکز تحقیقات منطقه‌ای دانشگاه پیشاور پاکستان در سخنرانی خود تحت عنوان «جمهوری‌های آسیای مرکزی و سیاست منطقه‌ای» با اشاره به رقابت ابرقدرت‌های روسیه، چین و آمریکا برای تأثیرگذاری بر آسیای مرکزی معتقد بود روسیه از منابع کافی برای حمایت اقتصادی از کشورهای آسیای مرکزی برخوردار نیست در حالیکه چین می‌تواند از این نظر همکار خوبی برای منطقه باشد. همچنین آمریکا در پی پیشی گرفتن از رقبای خود برای کنترل خطوط لوله صادرات گاز آسیای مرکزی است. به نظر وی در رقابت قدرت‌های منطقه‌ای جهت کسب سهم در آسیای مرکزی، ترکیه موفق‌تر از ایران بوده است.

آقای «آکیو کاواتو» استاد دانشگاه‌های توکیو و سفیر سابق ژاپن در ازبکستان در سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۴ در سخنرانی خود تحت عنوان «سیاست ژاپن» گفت و گوی «آسیای مرکزی به اضافه ژاپن» با اشاره به کمک‌های ژاپن به عراق (واگذاری ۵ میلیارد دلار اعتبار و اعزام ۶۰۰ نفر نظامی در سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶) و افغانستان (واگذاری ۱/۳ میلیارد دلار برای برنامه غیر مسلح کردن گروه‌های نظامی و ساخت پل و جاده و ۲۰ میلیون

۱ در ادامه جلسه پاسخ ادعای کارشناس آمریکایی توسط کارشناس مطالعاتی سفارت که در کنفرانس حضور داشت داده شد که متعاقباً در همین گزارش بیان شده است.

دلار برای اجرای پروژه گفت و گوی ناتو با مردم افغانستان) و کشورهای آسیای مرکزی (تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی مانند خط فیبر نوری، تعمیر و بازسازی فرودگاهها و ...) گفت: ژاپن صرفاً در پی کمک به کشورهای آسیای مرکزی است و مدعی تسلط بر این منطقه نمی‌باشد. وی در عین حال در خصوص پیشنهاد رئیس‌جمهور ازبکستان برای احیاء گروه تماس افغانستان در قالب «۳ + ۶» ضمن درخواست جزئیات این طرح تلویحاً به عدم حضور ژاپن در این گروه علی‌رغم کمک‌های فراوان مالی که به افغانستان نموده است معترض بود.^۱

آقای «یانوش بوگایسکی» رئیس اداره اروپای شرقی مرکز تحقیقات استراتژیک و بین‌المللی ایالات متحده آمریکا در سخنرانی خود تحت عنوان «مبارزه استراتژیک آسیای مرکزی: منافع ملی و تأثیر بین‌المللی» با توصیف اوضاع کلی آسیای مرکزی و تهدیدها و چالش‌های دولت‌های آن بر لزوم اولویت داشتن حفظ تمامیت ارضی، مبارزه با مواد مخدر، تروریسم و افراط‌گرایی در سیاست کشورهای منطقه تأکید کرد. وی سیاست‌های روسیه در این منطقه را تأثیرگذاری بر منطقه به عنوان مستعمره سابق، جلوگیری از نفوذ تروویست‌ها و افراط‌گرایان از آسیای مرکزی به روسیه، کنترل بر صدور انرژی منطقه خوانده و از نقش محدود ناتو در این منطقه شکایت کرد. همچنین با اشاره به عضویت ازبکستان در سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی و همکاری آن با ناتو گفت: «ازبکستان باید یا متفق ناتو باشد یا حد اقل همکاری نزدیکی را با آن داشته باشد». وی همچنین با حمایت از پیشنهادات رئیس‌جمهوری ازبکستان در بوخارست مبنی بر احیای گروه «۲ + ۶» و در قالب گروه «۳ + ۶» با جذب ناتو، پیشنهاد تشکیل شورای ناتو - ازبکستان (مانند شورای ناتو - روسیه) را مطرح و آن را عامل افزایش نقش ازبکستان در آسیای مرکزی دانست.

آقای «ویتالی ناومکین» رئیس مرکز تحقیقات استراتژیک و سیاسی روسیه بعنوان رئیس جلسه در جمع‌بندی مباحث مطروحه رقابت در حوزه‌های سیاسی، انرژی و آبی در آسیای مرکزی را امری عادی دانست به شرط آنکه بازیگران اصلی قواعد رقابت را رعایت

۱ ژاپن مدعی است که چرا با وجود کمک‌های این کشور در بازسازی و تأمین امنیت در آسیای مرکزی و افغانستان نام ژاپن در گروه ۳+۶ قرار نگرفته است.

کنند. در عین حال ادعاهای بعضی سخنرانان مبنی بر تلاش های روسیه برای انحصارگری در آسیای مرکزی را رد کرد.

آقای احمد سیفی کارشناس مطالعاتی سفارت جمهوری اسلامی ایران در ازبکستان طی سخنانی با بیان عوامل داخلی و خارجی تهدید و چالش های فراروی امنیت کشورهای آسیای مرکزی و نقش جمهوری اسلامی ایران در بازسازی افغانستان و تأمین امنیت در آسیای مرکزی به سخنان گریگوری گلیسون کارشناس آمریکایی در خصوص برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران به شرح ذیل پاسخ داد:

«عوامل تهدید کننده امنیت در منطقه آسیای مرکزی به دو گروه عوامل داخلی و خارجی تقسیم می‌شوند، عوامل داخلی در هر کشور به شرایط داخلی آن مربوط می‌شود و با توجه به اینکه ریشه این عوامل در کشورها مشابه نیست نمی‌توان راه حل واحد و مشابهی برای همه کشورها پیشنهاد نمود. بنابراین کشورها و قدرت های خارجی بدون آنکه بخواهند الگو یا راه حل خاصی را پیشنهاد یا تحمیل نمایند باید به کشورهای منطقه کمک کنند که خود در مورد مسائل کشورشان تصمیم‌گیری نموده و اقدام نمایند. البته ارائه مشاوره و کمکهای اقتصادی می‌تواند مفید باشد چراکه ریشه بسیاری از تهدیدات مشکلات اقتصادی، فقر و بیکاری می‌باشد که از طریق همکاری اقتصادی و سرمایه‌گذاری در بخش تولیدی قابل رفع است و در این زمینه کشورهای آسیای مرکزی نیازمند کمک هستند.

درخصوص عوامل خارجی تهدیدها بر ضرورت همکاری بین‌المللی در مبارزه با تروریسم، افراط‌گرایی، قاچاق انسان و غیره تأکید شد و نقش سازمان هایی چون سازمان امنیت دسته جمعی در تأمین امنیت منطقه ای مفید و مؤثر ارزیابی گردید.

در مورد نقش ایران در بازسازی افغانستان و اهمیت امنیت آسیای مرکزی با اشاره به اعتقادات دینی و نگرش های ایران به افغانستان و سایر همسایگان مبنی بر اینکه اصولاً مشکلات کشورها از مرزهای سیاسی آنها عبور کرده و همسایگان را نیز در برمی‌گیرد به بیان عواقب وضعیت افغانستان بر ایران پرداخته و در ادامه گزارشی از اقدامات جمهوری اسلامی ایران در بازسازی افغانستان ارائه گردید.

در پاسخ به ادعاهای کارشناس آمریکایی در خصوص برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران باید گفت: متأسفانه موضوع فعالیت هسته ای ایران توسط برخی قدرت ها از چارچوب حقوقی خارج شده و در مسیر سیاسی قرار گرفته است. در حالیکه بر اساس گزارش مدیرکل

آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بعنوان مرجع ذیصلاح در این زمینه جمهوری اسلامی ایران هیچگونه انحرافی در مسیر فعالیتهای هسته‌ای خود نداشته و در چارچوب مقررات بین‌المللی اقدام نموده است، اما برخی کشورها با استفاده از نفوذ و قدرت خود پرونده فعالیت هسته‌ای ایران را از آژانس به شورای امنیت کشانده و قطعنامه‌های مورد اشاره صادر گردید. وی در پایان اعلام داشت: براساس منشور سازمان ملل متحد کشورهای عضو با هم برابر بوده و هیچ کشوری نمی‌تواند برای کشور دیگر تعیین تکلیف نماید که منابع انرژی خود را چگونه تأمین نماید.»

خانم «شیرین آکینر» کارشناس مؤسسه روابط بین‌المللی پادشاهی بریتانیا و پروفیسور مدرسه مطالعات شرقی و افریقایی دانشگاه لندن با اشاره به موضوع برنامه هسته‌ای ایران در سخنرانی «گریگوری گلیسون» کارشناس آمریکایی، نگرانی از برنامه هسته‌ای ایران را نادرست خواند. خانم «شیرین آکینر» با ابراز تعجب از این که چرا در مورد برنامه‌ها و پتانسیل هسته‌ای پاکستان و هند کم صحبت می‌کنند در حالیکه این دو کشور با یکدیگر درگیری دارند و خطر بیشتری را منطقه دارند در حالیکه ایران مشکلی با همسایگان خود ندارد و جنگ عراق و ایران نیز توسط عراق شروع شد. علاوه بر این اسرائیل نیز برنامه هسته‌ای دارد که باید آن را نیز در نظر داشت.

خانم آکینر با اشاره به آن که موضع‌گیری آقای نورسلطان نظربای‌اف رئیس جمهوری قزاقستان که نگرانی خود را از برنامه هسته‌ای ایران اظهار نموده بود، گفت: باید در نظر داشت که در قزاقستان نیز گروه دیگری وجود دارد که با این نقطه نظر نورسلطان نظربای‌اف مخالف هستند. البته نمی‌توانم مسیر برنامه هسته ایران را کاملاً تأیید نمایم ولی اینگونه برخورد با برنامه هسته‌ای ایران صحیح نمی‌باشد.

آقای «گریگوری گلیسون» کارشناس آمریکایی در اظهار نظر مجدد خود و با تسازل از اظهارات اولیه نگرانی خود در خصوص برنامه غنی‌سازی اورانیوم را متوجه همه کشورها دانست و تأکید کرد که وی از جمهوری اسلامی ایران تنها بعنوان یک نمونه یاد کرده است و برنامه غنی‌سازی یک کشور خاص را مد نظر نداشته است. وی کوچک شدن تکنولوژی غنی‌سازی در عصر حاضر را زمینه ساز پنهان کاری کشورها دانست.

جلسه چهارم: نقش سازمان های بین المللی نظامی سیاسی، مالی و انسانی در امنیت و

رشد پایدار آسیای مرکزی

آقای «جیمز گالاها» نماینده منطقه ای سازمان کنترل مواد مخدر سازمان ملل متحد در آسیای مرکزی در سخنرانی خود با اشاره به وضع تولید و قاچاق مواد مخدر در افغانستان و درآمد ۴ میلیارد دلاری طالبان از این طریق، اظهار داشت تنها ۴ درصد از مواد مخدر کشف و مصادره می شود. وی بر ضرورت همکاری کشورها و سازمان های بین المللی و استفاده از امکانات سازمان قرارداد امنیت دسته جمعی و سازمان همکاری شانگهای در جلوگیری از قاچاق مواد مخدر تأکید کرد.

دکتر خانم «نزاکت قاسم آوا» استاد دانشگاه اقتصاد جهان و دیپلماسی ازبکستان در سخنرانی تحت عنوان «مساعدت سازمان های بین المللی جهت حمایت از ثبات و امنیت در آسیای مرکزی» با بیان عوامل موثر بر امنیت آسیای مرکزی، همکاری با روسیه را به عنوان شرط اصلی جهت تأمین امنیت منطقه آسیای مرکزی دانسته و اولویت های سازمان های بین المللی برای کمک به کشورهای آسیای مرکزی را به شرح زیر پیشنهاد کرد:

- ۱- تقویت کمک اقتصادی،
- ۲- کمک به توسعه کریدورها و ارتباطات حمل و نقلی،
- ۳- بهره برداری معقولانه از منابع و آب و انرژی و نیروی انسانی،
- ۴- جذب سرمایه گذاریهای خارجی،
- ۵- مبارزه با تروریسم، افراط گرایی و مواد مخدر،
- ۶- رعایت رژیم عدم گسترش سلاح هسته ای و اهمیت امنیت دسته جمعی.

آقای «توقای تونسر» افسر ارتباطات ناتو در آسیای مرکزی در سخنرانی خود تحت عنوان «همکاری ناتو با کشورهای آسیای مرکزی» به اهمیت آسیای مرکزی برای ناتو، برنامه های پیشنهاد شده ناتو به آسیای مرکزی و زمینه های همکاری ناتو با کشورهای آسیای مرکزی اشاره کرد. به گفته وی بعد از اجلاس سران ناتو در استانبول در سال ۱۹۹۴ نماینده ویژه ناتو برای کشورهای آسیای مرکزی تعیین و ۲/۵ سال قبل دفتر منطقه ای ناتو در آسیای مرکزی در شهر آستانه قزاقستان افتتاح شد. وی با بیان این که آسیای مرکزی با همان مشکلات و تهدیدهایی روبروست (مواد مخدر، تروریسم، افراط گرایی، امنیت و انرژی) که ناتو نیز با آن مواجه است گفت: تمامی کشورهای آسیای مرکزی به مشارکت در بازسازی افغانستان

علاقه‌مند هستند و در بخش‌های مختلف با افغانستان همکاری می‌کنند. از این رو ناتو آمادگی دارد با کشورهای آسیای مرکزی در شکل‌ها و سطوح مختلف همکاری کند که شرکت فعال ازبکستان و سایر کشورهای آسیای مرکزی در اجلاس بوخارست ناتو گویای علاقه‌مندی آنها به همکاری با ناتو می‌باشد.

آقای «اژدر کورت‌اف» کارشناس مرکز مؤسسه تحقیقات استراتژیک روسیه در سخنرانی خود تحت عنوان «امنیت آسیای مرکزی و نقش سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی در این جریان» با اشاره به روند تاریخی تحولات امنیتی منطقه از جمله تأسیس و فعالیت سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی امضای قرارداد امنیت دسته‌جمعی در تاشکند در تاریخ ۱۵ می سال ۱۹۹۲ با عضویت روسیه، ارمنستان، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان، پیوستن بلاروس، گرجستان و آذربایجان به آن در سال ۱۹۹۳، تأسیس سازمان گووام در سال ۱۹۹۷، خروج ازبکستان و گرجستان از امنیت دسته‌جمعی در سال ۱۹۹۹، عدم تبدیل تاجیکستان به افغانستان دوم را از برکت سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی در آسیای مرکزی دانست. به گفته وی سازمان امنیت دسته‌جمعی از سازمان نظامی به سازمانی چند منظوره تبدیل می‌شود که در جلوگیری از حوادث نیز شرکت خواهد کرد. وی همچنین به سهم بزرگ روسیه در تأمین مالی فعالیت سازمان امنیت دسته‌جمعی اشاره و گفت که روسیه برای تأمین فعالیت این سازمان هزینه‌های زیادی می‌کند و برای سال ۲۰۰۸ مبلغ ۱ میلیارد و ۱۵۰ میلیون روبل را به این امر اختصاص داده است و همچنین در حال حاضر بیش از ۲۵۰۰ نفر از نظامیان کشورهای عضو سازمان در مدارس نظامی و ۳۵۰ نفر در مدارس عالی نظامی تحصیل می‌کنند با این حال روسیه در سازمان امنیت دسته‌جمعی هیچگونه امتیاز و برتری نداشته و خواسته خود را بر سایر اعضای این سازمان تحمیل نمی‌کند و تمامی اعضا در اقدامات خود آزاد بوده و سیاست‌های مستقلانه خود را دارند، چنانکه مثلاً قزاقستان که عضو سازمان است، نظامیانی را به عراق اعزام کرده است.

آقای «آلکسی ولاس‌اف» رئیس مرکز مطالعات جریان‌های سیاسی و اجتماعی در منطقه شوروی سابق در سخنرانی خود تحت عنوان «سازمان همکاری‌های شانگهای و مسائل امنیت: مشکلات و دورنماها» با بیان این که طی سال‌های اخیر فضای بی‌اعتماد در آسیای مرکزی به علت رقابت‌ها در خصوص مسائل سیاسی و انرژی افزایش یافته و حضور سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای نیز در این منطقه نتوانسته امنیت بیشتری را تأمین نماید، رقابت‌های

داخلی و پیامدهای ناشی از کمبود آب و خوار بار را از جمله تهدیدهای موجود در این منطقه عنوان کرد. وی سخنرانی رئیس جمهور ازبکستان در اجلاس ۲۰۰۸ ناتو در بوخارست را بیانگر آمادگی کشورهای آسیای مرکزی برای همکاری با ناتو دانست.

وی با بیان اینکه امروزه تنها سازمان همکاری شانگهای توانایی برقراری مجدد اعتماد از دست رفته را دارد گفت: سازمان همکاری شانگهای ابتدا باید از داخل شکل گرفته و امنیت، اقتصاد و انرژی را به عنوان اولویتهای فعالیت خود تعیین و در افغانستان فعال تر گردد. وی همچنین پیش‌بینی کرد در آینده نه چندان دور سازمان همکاری شانگهای گسترش یافته و کشورهایمانند ایران، هند و پاکستان به آن وارد و سازمان مذکور به کلوپ جهانی تبدیل گردد و از اینرو لازم است قواعد بازی داخلی آن تدوین شود.

خانم «نیرمالا مارتاند جوشی» نیس بنیاد «هند- آسیای مرکزی» هند در سخنرانی خود تحت عنوان «مسائل امنیت ازبکستان و افغانستان: نقش سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی و سازمان همکاری شانگهای» با بیان این که علی رغم سرنوشتی رژیم طالبان در افغانستان همچنان اوضاع آن کشور غیر قابل پیش‌بینی است گفت: سازمان‌های قرارداد امنیت دسته‌جمعی و همکاری شانگهای می‌توانند نقش مهمی در برقراری صلح و ثبات در این کشور بازی کنند. همچنین با اشاره به نقش مهم مرکز ضد تروریستی سازمان همکاری شانگهای در تاشکند که تا کنون توانسته از ۲۵۰ عملیات تروریستی جلوگیری کند، عدم دخالت سازمان همکاری شانگهای در رویدادهای اندیجان را به بهانه آنکه مسئله داخلی است در حالیکه ارگانهای ازبکستان بر توطئه خارجی آن تأکید داشتند را مورد توجه قرار داد و در عین حال نقش گروه تماس سازمان همکاری شانگهای برای موضوع افغانستان که در سال ۲۰۰۷ در بیشکک تأسیس یافت و همچنین سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی را در اجرای پروژه‌های مبارزه با مواد مخدر را قابل تأمل خواند. وی با بیان اینکه ازبکستان در بازسازی افغانستان در شهر مزار شریف و پروژه‌های جاده‌سازی، پل‌سازی و انتقال برق به مناطق جنوبی آن کشور فعال است، ازبکستان را پیشقدم حمل و نقل کالاهای وارداتی و صادراتی افغانستان خواند و در خاتمه از طرح احیای فعالیت گروه ۲ + ۶ و تبدیل آن به گروه ۳ + ۶ حمایت کرد.

آقای «اناتولی چونتولوف» کارشناس اداره همکاری سیاسی سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی (کارشناس روسی) در سخنرانی تحت عنوان «سازمان قرارداد امنیت

دسته‌جمعی، مکانیسم مهم تأمین امنیت در آسیای مرکزی» ادعای بعضی کارشناسان در مورد ضعف سازمان قرارداد امنیت دسته‌جمعی و وابستگی اعضای آن به روسیه را تکذیب و بازگشت ازبکستان به این سازمان در سال ۲۰۰۶ را نشانه قدرت و اعتبار آن دانست. وی همچنین مدعی شد در شرایط فعلی که در افغانستان و عراق صلح و ثبات برقرار نیست، این سازمان تنها تشکل تأمین امنیت منطقه ای در آسیای مرکزی می‌باشد.

آقای «یمن پتر» افسر اطلاعات ناتو، هماهنگ کننده امور ناتو در آسیای مرکزی (قزاقستان، ترکمنستان و ازبکستان) در سخنرانی خود تحت عنوان «فعالیت اطلاعاتی ناتو در آسیای مرکزی» به برنامه‌های اجرا شده و در دست اجرای ناتو جهت آگاه سازی مردم کشورهای آسیای مرکزی از فعالیتهای ناتو از طریق برگزاری سمینارها و کنفرانسها و گردهمایی‌های مختلف در شهرهای مختلف منطقه از جمله در آلماتی، تاشکند، اوش، بیشکک، عشق‌آباد و غیره و همچنین برنامه‌های همکاری علمی و آموزشی با مراکز علمی و آموزشی منطقه پرداخت.

خانم «کیانگ سیائویون» معاون رئیس بخش روسیه و آسیای مرکزی مؤسسه روابط بین‌المللی شانگهای چین در سخنرانی خود تحت عنوان «تأمین مصالح دسته‌جمعی سازمان همکاری شانگهای از طریق همکاری» با اشاره به تاریخچه تأسیس و گسترش فعالیت سازمان همکاری شانگهای و تبدیل آن به سازمان همکاری شانگهای و اولویت مسایل امنیتی در فعالیت آن و مشترک بودن تهدیدات (تروریسم، جدایی‌طلبی، افراط‌گرایی و مواد مخدر) برای همه کشورهای عضو بر ضرورت گسترش روابط اقتصادی و بازرگانی بین کشورهای عضو تأکید کرد.

بیانیه مطبوعاتی کنفرانس

در پایان کنفرانس بیانیه مطبوعاتی صادر شد که اهم محورهای آن عبارت بود از:
- شرکت کنندگان بر گسترش همکاری و مساعدت بین‌المللی جهت دستیابی به صلح و ثبات در افغانستان تأکید نمودند.
- پیوندهای مشترک فرهنگی، تاریخی، سنتی و مذهبی کشورهای آسیای مرکزی می‌تواند پایه و اساس مستحکمی برای روابط دو جانبه این کشورها باشد، در عین حال

تهدیدات و چالش‌ها مانعی برای توسعه پایدار کشورهای منطقه محسوب می‌شود. شرکت کنندگان در کنفرانس تهدیدات و چالش‌های موجود در این منطقه از جمله رقابت قدرت‌های جهانی جهت دستیابی به منابع انرژی منطقه، مشکلات اجتماعی و اقتصادی، کمبود آب و منابع انرژی آبی، خطر تکثیر سلاح‌های هسته‌ای، مشکلات اکولوژیکی، قاچاق مواد مخدر و انسان را مورد بحث قرار دادند.

- اعلام هشدار دهنده بودن وضعیت افغانستان و تأیید تلاش‌های بین‌المللی برای استقرار صلح و ثبات در این کشور. شرکت کنندگان با اشاره به اقدامات انجام شده توسط جامعه بین‌الملل طی ۵ سال گذشته جهت بازسازی اقتصاد و زیرساخت‌های افغانستان اذعان داشتند که از فرصت‌ها و ظرفیت‌های موجود جهت استقرار صلح در افغانستان به طور کامل استفاده نشده است و در شرایط جدید کشورهای منطقه فرصت مشارکت در بازسازی افغانستان را دارند.

- در پیشنهادات ازبکستان در اجلاس ناتو در بخارست در آوریل ۲۰۰۸ بر توسعه اقتصادی و اجتماعی افغانستان با احترام به ارزش‌های فرهنگی و دینی مردم این کشور بعنوان یک اولویت به تمامی کشورهای منطقه، توصیه شده است.

- ابتکار ازبکستان شامل اجرای اصلاحات گام به گام جهت ایجاد جامعه مدنی، حل مشکلات مرزی بین افغانستان و پاکستان و احیاء مذاکرات جهت دستیابی به صلح و ثبات در افغانستان در چارچوب جدید ۶+۳ (شش کشور همسایه افغانستان بعلاوه آمریکا، روسیه و ناتو) با حضور یک نماینده ویژه از سوی دبیرکل سازمان ملل بعنوان هماهنگ کننده این گروه عمل می‌باشد.

- تأکید بر ناکافی بودن روش‌های نظامی جهت حل مشکل افغانستان و تأکید بر توسعه اقتصادی و مدیریت صحیح این کشور.

در پایان شرکت کنندگان موضوع و محل برگزاری کنفرانس بعدی را مورد بحث قرار دادند.

- محمد همایون تندر نماینده افغانستان با تأکید بر اینکه وضعیت در افغانستان بطور اساسی تغییر کرده است، پیشنهاد کرد کنفرانسی بعدی در کابل یا یکی از شهرهای افغانستان برگزار شود.

- نماینده ژاپن پیشنهاد نمود کنفرانس بعدی تحت حمایت سازمان امنیت و همکاری در اروپا برگزار شود و بر حضور تمام کشورهای که در افغانستان کار می‌کنند تأکید کرد.
- نماینده مرکز ضد تروریستی سازمان همکاری شانگهای در تاشکند پیشنهاد کرد اینگونه کنفرانس‌ها تحت حمایت دبیرخانه سازمان همکاری شانگهای برگزار شود.
- خانم شیرین آکینر پیشنهاد کرد در صورت موافقت دولت ازبکستان کنفرانس بعدی نیز در تاشکند برگزار گردد که آقای سیف‌الدین جورایف رئیس بنیاد سیاست منطقه‌ای ازبکستان آمادگی طرف ازبکی را اعلام کرد.
- آقای ویتالی نائومیکن رئیس مرکز مطالعات سیاسی و استراتژیک روسیه پیشنهاد کرد در کنفرانس بعدی از نمایندگان تاجیکستان و ترکمنستان نیز دعوت گردد.
- هماهنگ کننده برنامه‌های سازمان امنیت و همکاری در اروپا با ابراز خرسندی از نتایج حاصله در این کنفرانس، پیشنهاد نمود که این کنفرانس به نام «گفت و گوی‌های تاشکند» نامگذاری و در سالهای آتی نیز با همین عنوان در تاشکند برگزار گردد.

احمد سیفی - کارشناس مطالعاتی سفارت ایران در تاشکند

پښتونستان کالونیاں او مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی